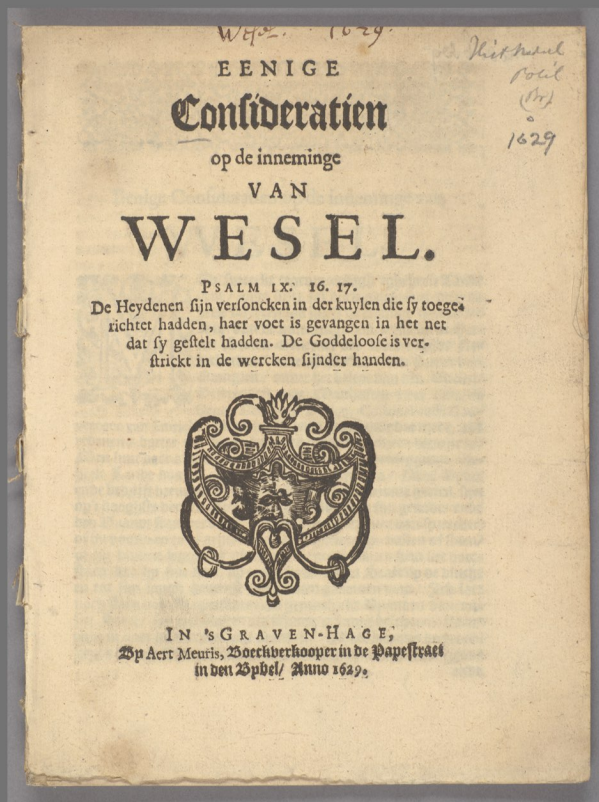

Eenige consideratien op de inneminge van Wesel.

Tryck // / I25 B 14 c Br. 1629 Consideratien

Tillkomstår 1629.

Digitaliserad år 2019

National Library
of Sweden

Wesel. 1629.

*Witruel
polit
(M)
1629*

EENIGE
Considerationen
op de inneminge
VAN
W E S E L.

PSALM IX. 16. 17.

De Heydenen sijn versoncken in der kuylen die sy toege-
richtet hadden, haer voet is gevangen in het net
dat sy gestelt hadden. De Goddeloose is ver-
strickt in de wercken sijnder handen.

IN 'S GRAVEN-HAGE,
By Aert Meuris, Boeckverkooper in de Papestraet
in den Wpbel/ Anno 1629.

moerboog

LEENIGE

Considerationen

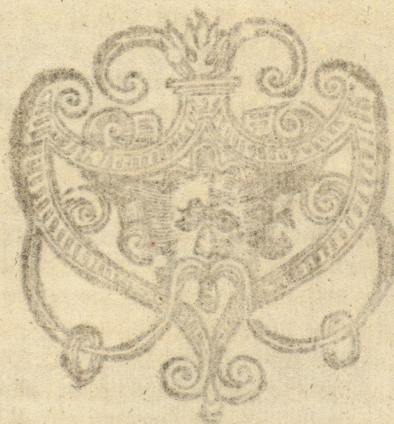
op de inneminge

VAN

WESSEL.

PRÆM IX. 16. 17.

De Heydenen sijn verloncken in der keylen die s' roeg
niet hebben, hier voer is gevangen in het net
dat sy geselt hebben. De Goddeloos is ver-
srickt in de wercken sijnder handen.

IN 'S GRAVENHAGE,
By Act Meuris, Boeckverkoop in de Keyel-
in den Keyel, Anno 1629.

Eenige Consideratien op de innemingē van

W E S E L.

MEn spreekt tegenwoordigh 'tgeheele Lande deur / ende sulcx sal oock geschieden deur de heele Werrelt soo haest de tijdinge maer over al is / van de innemingē van Wesel by de Heeren Staten Generael der Vereenighde Nederlanden / ende Sijn Exc^{tie}. den Prince van Orangien / onder het beleyt van den Edele / Gestrengen ende Manhaften Heer Otto de Gent, Heer van Dieden, Collonel ende Gouverneur van Emrick. Men seght ende roept ende dat met goede redenen / dattet een groote heerlijcke ende treffelijcke victorie is / Men luyt daer over de klokken / Men doet Dancksegginge 'tgeheele Lande door in alle Gereformeerde Kercken / Men Over ende bedrijft vrechde over al / Alle goede ende vrome herten sijne op 't hooghste verheught / ende prijsen God voor sijn genade / ende den Vpandt staet verbaest / en weet niet by manier van sprecken of hy voorwaerts of achterwaerts sal gaen / of hy vallen of staen / of hy blijven leggen of vluchten sal / die te voozen hem liet door staen dat hy sijn voet op onsen hals / onsen Staet op de bluche en tot sijn langh gewenst voornemen gekomen was / Ich laet noch staen dat alle openbare ende heymelijcke Vpanden van onsen Staet / soo wel buyten als binnen 's Lants beschaeme staen / ende in haer herten van spijt branden. Maer laet ons de grootheyt van dese Victorie met malkanderen wat naeder overleggen /

ende de heerlijkheyt ende treffelijckheyt met reden bekleeden/
mitsgaders eens ondersoecken wat wy daer upt hebben waer te
nemen ende te observeren/ omme daer inne als in eenen Spiegel
te sien / wat en hoe groote genade God Almachtigh ons heeft
bewesen / wat danckbaerheyt wy hem daer vooren schuldigh
zijn/ ende wat wy daer upt hebben te betrachten.

I.

De noot-
wendigheyt
van de Bele-
geringe van
s Hertogen-
bosch.

Wat de grootheyt van dese Victorie aengaet. Wy
hebben Voor eerst te considereren dewijse de Stadt van
s Hertogenbosch niet alleen een groote/ stercke en rijke
Stadt is / ons soo nae en wel gelegen / datmen in twee
uren binnen onse Limiten/ ende in eenen dagh van daer
tot Amsterdam kan reysen / Maer in der daet de Sleutel van
onsen tegenwoordigen Staet/ de Schansse van ons Landt/ ende
de Deure van ons Hups/ behalven dat den Wyandt ons daer upt
in een gestadige vreesse van overballige/ ende veel van onse Lan-
den onder contributie konde houden / ghelijck als de Veturwe/
Wommelerwaert/ de landen van Heusden / Altena / ende ande-
ren / Alle dagen aenslagen konde maecken op de genoemde Lan-
den/ mitsgaders op de Schans te Voorden/ S. Andries/ Crebe-
keur/ Wommel/ Heusden/ Woercum/ Rabenstepn/ Grabe/ Gen-
nip/ ende meer andere plaetsen / Dat hy ons daer mede op onko-
sten jaeghde omme alle de genoemde Steden en Plaetsen conti-
nuelijck vol Garnisoen te houden / de selve van alle noordustig-
heden te versorgen / gestadigh in reparatie te houden / ende mee
veel Reduyten / Oorloghschepen ende Soldaten onse Stromen te
bewaren/ bedragende alle tselve jaerlijcx soo veel / datmen t qua-
lijck soude willen gelooven / waer upt dan mede ontstont dat de
Heeren Staten Generael / ende den Prince van Orangien niet
met alsulcke macht als wel noodigh is / noch oock met geruster
herten den Wyandt op den Rijn ofte Maes/ ofte in Wabande of
Vlaenderen hebben konnen bekriegen/ behalven segh ick/ dat den
Wyandt met die Stadt gestadigh onse stroomen daer ontrent on-
bept hiel/ veel Schepen en Schippers / Goederen en Koopman-
schappe ons ontnam/ veel personen van middelen upt ons lande
haelde/ ende die alle hoogh ransonneerde / veel Conbopen sloegh
die nae

die nae Himelwegen/ de Grabe/ Gennip/ ende Rabensteyn gin-
 gen/ ende ons belette dat wy't Landt van Zabandt ober den
 Dimmer niet onder contributie en konde setten/ of eenige incur-
 sien in Zabandt doen tot afbreuck van den Opande/ Mitsga-
 ders door welke Stadt den Opande door onse Lorrendravers
 alle nootsaeckelijckheden uyt dese Landen konde trecken/ oock
 dat wy s'jck weten wat hier omme gingh/ ende dat hy van tijt tot
 tijt een ongelooffelijcke schat van penningen uyt dese Landen
 trock tot afbreuck van onsen Staet/ ende stijbinge van de Paep-
 sche Afgodische Religie/ Bewijse dan dit soo een importante
 plaetse was/ soo hebben de Heeren Staten Generael gestadigh
 getracht haer van de selve Stadt te bemachtigen/ ende tot dien-
 eynde verscheyde aenlagen daer op gehad/ die alle misluickt zijn/
 ende by alle occasien hebben sy die soecken te belegeren/ gelijk
 sulcx tot twee distincte reysen onder't beleyt van Prins Mau-
 rits is geschiet/ de welke mede vruchteloos zijn afghelopen.
 Ende de wijlen de Heeren Staten Generael/ ende den tegen-
 woordigen Prince van Orangie Frederick Henderick door't ver-
 oberen van de West-Indische Silver-Vloot/ wederom occasie
 kregen om ten derde-mael dese Stadt van Hertogenbosch te
 belegeren/ soo is sijn Excellentie mijn Heer den Prince van Or-
 rangien/ op den eersten Mey voorleden met sijn Leger daer voor-
 gekomen/ die hem met een ongelooffelijcke raffigheyt daer voo-
 ren soo begraven ende beschanst heeft/ tegen alle ghewelt des
 Opants van buyten/ datmen wel mach seggen (menschelijcker-
 wijse gesproken) datse niet was te ontfetten/ gelijk het oock
 heeft gebleecken/ want nae dat den Opande met alle sijn machte
 daer ontrent was gekomen/ ende geproeft hadde die Stadt te
 ontfetten/ ofte eenigh volck daer binnen te brengen/ soo en heeft
 hy sulcx niet konnen te wegen brengen. Men mach oock niet
 waerheyt seggen/ datter in de Nederlanden/ jae in de heele Wer-
 reldt diergelycke Belegeringe van beschansinge noyt en is ge-
 sien/ waerdigh daer door genaemt te worden het acheste wonder
 werck des Werrelts. Ende in plaetse datter veel meenden/ jae
 het meerendeel onser Opanden/ datmen die soude uythongeren
 gelijkmen Breda ende Rochel heeft gedaen/ houdende die soo-
 sterck datse niet gewelt niet en was te winnen/ ende dien volgens

dat sijn Excel. genootsaecht soude worden tegen den Winter die
 wederom te verlaten / soo heeft nochtans sijn Excell. in den tijt
 van chien Wecken soo verde met die Stadt geprocedeert / dat
 hy alle haer Schanffen / Hoozwercken / Traversen / halve Ma-
 nen ende alle andere buyten-wercken die seer groot / veel ende
 sterck waren / met geweld haer heeft ontnomen / ende sijn Gal-
 derijen dooz de Stadts Grachten beginnen te maecten / tot
 groote verbaestheyt des Vyants / ende verwonderinge des Wer-
 relts / Den Vyand siende dat hy directelijck de Stadt van 's Her-
 togenbosch niet en konde ontfetten / heeft getracht by diversie
 sulcx te doen / ende heeft dien volgens gepractiseert / (wetende dat
 d'Assel qualijck bewaert wiert) om op de Veluwe te komen / ho-
 pendende dat den Prins van Orangien daer dooz genootsaecht soude
 zijn van den Bosch op te breecken / Hy stelt dit in't werck. Het
 geluckt hem dooz de quade sozge die by d'onse gedragen wiert.
 Hy maecht hem sterck op d'Assel om hem van de pas te versce-
 keren / van meeninge zijnde die te bewaren. Hy ontbiet ende
 krijght alle assistencie van Volck / Vibzes / en Ammonitie van
 Oorloge. Wy sijn genootsaecht de heele Betuwe van Schene-
 ken-schans af tot de Vaert toe wesende wel rwaelf mijlen langh
 met krijghsvolck te besetten / om den Vyandt te beletten daer in te
 breeken / van gelijcken de Steden en plaetsen van Kees / Enrick /
 Schencke-schans / Aernem / Wageninge / Wijck / de Vaert /
 Utrecht / Wesip / Muiden / Paerden / Herderwijck / Derelburch /
 Kampen / Debenter / Sutphen / Doelsburch / Hattum / Amers-
 foort ende veel andere Plaetsen / ende alle de selve met Ammoni-
 tie / ende Vibzes te voorzien. Wy vallen in die extremiteten dat
 wy veel Schanffen en Forten moeten maecten / veel Landen
 deur-steerken / De Vaert als oock de Vecht te beschanffen / ende
 met Saloupen / Soldaten ende andere noodzuyftigheyt die te
 versorgen / een saecke by ons schier onmogelijck te doen sonder
 het Leger booz den Bosch op te breecken. Hier by quam dat den
 Vyandt gemarcheert is nae Amersfoort / ende heeft die Stadt
 sonder slag of stoot ingekregen / niet tegenstaende datter seven
 Compaignien Soldaten binnen lagen / het welcke alsulcke schrick
 onder ons veroorzaekte / dat het gantsche Landt (by manter
 van spreecken) bluchte ende beesde. Men begoft te vreesen booz
 Utrecht

Ouerrecht/ niet tegenstaende dat dat een Stadt is/ die Keyser's en
 Koninghs macht behoort hoofft te bieden/ de Burger's vluchten
 haer goederen daer uyt/ ende oock veel alsulcke luyden die't minst
 betaemde / in somma het hingh aen een zijde draect soomen sept/
 of den Prins van Orangien soude moeten van den Bosch op
 staen hebben / die op't punt stonde van in sijn handen te vallen.
 Want het zy dat den Spandt over den Rijn of over de Leck / of
 over de Vaert had gekomen / dat lichtelijck hadt konnen geschie-
 den/ soo hadt sulcx dadelijck daer op moeten volgen. Nu terwij-
 le den Spandt vast besich is ende practiseert waer hy best ober
 sal komen / Dat hy sijn Brugge verwacht met alle andere Pro-
 uisie hem dienstigh tot de geseyde Tocht/ welck alles tot Wesel
 was / ende dat wy van uyt tot uyt geen andere tijdinge waren
 verwachtede/ dan dat den Spandt over d'een of d'ander van de
 geseyde Stroomen was gekomen / ende dien volgende dat mijn
 Heer den Prins van Orangie genootsaect soude zijn / sijn Be-
 legeringe voor den Bosch op te breecken/ soo effectueert den Heer
 van Vieden dit exploit van Wesel/ waer mede wy van dese bree-
 se (God lof) teenemael verlost wierden. Want daer door wiert
 den Spandt sijn Brugge / daer mede hy over onse Rivieren
 meende te komen / Miesgaders alle sijn Geschut ende Ammoni-
 tie van Goploge / als mede den pas van achteren benomen ont-
 ons te krencken. Alsoo dat wy nu met Godes hulpe van de
 Stadt van Hertogenbosch door dese inneminghe ten volle ver-
 seckert zijn/ het welcke te voozen in groot perijckel stont/ jae hy
 maniere van sprecken aen een zijde draect hingh / om welke
 Stadt te belegeren de Heeren Staten Generael in veel Jaren de
 occasie niet en hadden gehad / ende mogelijck in lange Jaren
 geen ander en soude bekomen hebben.

II.

Ten tweeden. Hoe veel Jaren den Koningh van Spaignien
 getracht heeft om over onse Rivieren te komen / is een ygelijck
 wel bekend die wat kennisse van saecten heeft/ meenende soo hem
 eens dat geluck mochte ontmoeten/ dat hy ons haest tot die extre-
 miteyten soude brengen/ dat wy genootsaect soude zijn nae sijn
 pijpen te danssen / Nu was hy daer toe ghekomen ghelijck hier
 voozen

booren is gesept / onse macht hoewel die seer groot is / was noch-
 tans soo gesepareert dat wy geen ses duysent man / jae geen vier
 duysent oude geoeffende Soldaten by malkanderen konde bren-
 gen / om hem in't Velc hoofft te bieden / Want voor den Bosch
 waren wy soo geingajeert dat wy daer niet van daen en konden /
 ende met de reste van ons volck hadden wy genoegh te doen om-
 me de hoven-genoemde Steden en Plaetsen te bewaren / onder-
 tusschen 'thert van't Landt / Amsterdam niet sijn naest gelegen
 Stedekeens / Weesp en Muyen waren swacke plaetsen / onboor-
 sien van Soldaten / ende vol van bloohtertige ende afgunstige
 luyden / die gemeenlijck de kloechertige en couragieuse Men-
 schen verflauwen / wat soude de Dyandt belet hebben / als hy
 sijn Brugge hadde gehad om ober de Loek te komen / ende boor-
 by Muyen regel-recht nae Amsterdam te marcheren ende die
 Stadt in te nemen / sijnde de selve Stadt aen die zijde / nament-
 lijck aen de S. Antonis-poozt soo swack / dat sy haer niet eenen
 dagh / jae geen twee uren soude hebben konnen defendern / want
 daer isse maer gekloten met een out verrot Staketfel dat ses man
 onder de boert soude trecken / hebbende niet een Valbrugge ont
 op te halen tusschen Muyen en haer Stadthuyt daer de Wissel-
 banck is / jae hoe veel Valbruggen dat binnen die Stadt sijn /
 soo en souder niet een gediect konnen hebben om den Dyandt
 ergens te stutten / want alle de Bruggen nae binnen op slaen.
 Ende of ny pemandt daer op soude willen seggen / datmen't
 Landt daer ontrent onder water soude geset hebben / die ant-
 woordt ick / dat het al te besien stont of sulcx doenlijck was / ge-
 merckt den Dyandt sijn slagh soude konnen waer-genomen heb-
 ben als het water in't Ey soo laegh was / datter ober't Landt
 niet en konde loopen / het welcke dickwils ende voornamenlijck
 des Somers geschiet / Behalven dien soo konde hy langhs den
 Dijk van Muyen nae Amsterdam gemarcheert hebben / dat
 hoven anderhalf uytz niet van Amsterdam en leyt / Ende om die
 Dijk onderwegen tot Japhames dooz te snijden ende te fortifi-
 ceren / daer en soude die van Amsterdam gheen tijt toe gehad
 hebben / als den Dyandt met een furie daer dooz gebroken had-
 de / Men soude met berscheyde exempelen konnen bewijfen dattet
 op andere plaetsen soo toegegaen is / die ick om de kochtept sal
 over slaen /

recht

oberlaen / In wat perijckel onsen Staet verballen soude hebben
 hy't verlies van Amsterdam / dat dunckt mijn onnoodigh hier te
 verhalen / ghemerckt een ygelijck seer wel kan verstaen dat die
 Stadt tegenwoordigh is de Ziele van onsen Staet / ende dat den
 Opandt wesende versterckt met den rijckdom van die Stadt /
 (want alles soude hy buyt konnen gemaect hebben) ende met
 de Schepen en Materialen die daer zijn / soude met kleyne moey-
 te daer nae 'tgeheele Landt vermeerstert / ofte 'tselbe tot een scha-
 delijck en schandelijck Contract ghedwongen hebben. Ende of-
 men wilde seggen de Lock was beset / ende daer lagen veel Cha-
 loupes met volck op / om d'overkomst des Opants te beletten /
 die wil ick geantwoordt hebben / dat sulcx niet geobsteert soude
 hebben van ober te komen / jae niet den tijt van een half uy / hy
 soude onder 't commandement van sijn Geschut en Musquetten
 sijn Brugge tot contentement ober de Lock wel gebracht hebben /
 Ick geef een ygelijck nu te bedencken hoe groot de verbaestheyt /
 hoe ongetempert de vlucht ende hoe onstelt de humeuren der In-
 woonders soude geweest hebben wesende daer geen Krijgh ghe-
 woon hadt sulcx geschiet / ende wat disordie / ongehoorsaemheyt /
 ende ontrouwighheyt men onder ons soude gesien hebben. Was
 kan oock een handt vol volck doen teghen soo groote macht?
 Voorwaer ick houdet vastelijck daer voozen / dat den Opandt in
 weynigh dagen binnen Amsterdam hem soude hebben konnen
 logeeren hebben / hadde hy sijn Brugge / mitsgaders alle sijn an-
 dere Materialen en Ammonitie van Oorloge gehad / Ende mo-
 gelijck was dit oock sijn voornemen / ende dat hy alleene maer
 was wachtende nae sijn voorsz. Brugge ende Materialen die
 noch tot Wesel was / want het is secker dat veel Officieren on-
 der haer / naerstelijck gebraght hebben / hoe verde dat sy noch
 van Amsterdam waren als sy Amersfoort hadden ingenomen /
 ende als men haer seyde dat de wegh wel niet verde / maer eng en
 periculeus was / dat sy sulcx weynigh geacht hebben. Besiet
 wat droevige nacht / wat regenachtige wolcke / ende wat groote
 droesheyt ons al t'samen ober 't hooft hingh / Maer God zy ge-
 danck / terwisle den Opandt sijn Brugge en Ammonitie van
 Oorloge / mogelijk tot dit exploit / van Wesel was verwach-
 tende / soo krijght hy de tijdinge dat de Heer van Dieden Wesel

Vocht

Vocht

hadt ingenomien / ende hem niet eene vermeester van de boorse-
de Brugge / Ammonitie van Oorloge / Divyses ende alle andere
behoefstigheden dienstigh ende nootsaekelijck om dit schadelijck
voornemen in't werck te stellen / waer mede wy dan van dat
groot perijckel door Godes genade teenemael verlost zijn / sijnde
den Vpand door d'inneminge van Wesel gedwongen wyt hec
landt met sijn meeste macht wederom te vertrecken / als sijnde
ontbloot van alle sijn Materialen / ende de passagie van achteren
om andere Divyses en Ammonitie te krijgen meerendeels hem af-
gesueden.

III.

Ten derden. Alle de gene die de proceduren des huys Oosten-
rijck ende konings van Spaignien recht kennen ende verstaen/
weten dit / hoe datmen eenighe Jaren herwaerts seer pberigh
getracht heeft gelijkmen noch doet / omme het gantsche Duyt-
sche Rijck in vpanerschap met dese onse Geunieerde Landen te
brenghen / ende dien volgens op den naem van Keijserlijcke Ma-
jesteit Cheur en Rijck-vorsten ons openbaerlijck met oorloge
aen te tasten / ofte ten minsten soo sulcx om seckere respecten
noch soo haest niet en konde geschieden / datmen ten minsten on-
der ppretex van alliantie met Spaignien / de meeste Duytsche
macht of een groot gedeelte tegen dese Nederlanden soude ghe-
bruycken. Soo haest als nu de Stadt van 's Hertogen-Bosch
by de Prins van Orangien belegerd was / soo heeft het Huys van
Oostenrijck noodigh gebonden niet langer daer mede te vertoe-
ven / ende dien volghens een machtigh Legher voor eerst wyt
Duytschlandt af te senden / omme haer by de Spaensche trouw-
pen / ofte het Leger des koninghs van Spaignien te verboegen /
sy dan tot ontfettinge van de boorsejde Stadt van 's Hertogen-
Bosch / ofte om by diversie ons aen te tasten. Des koninghs
van Spaigniens Leger niet kommende 't Leger van mijn Heer
den Prince van Orangien voor den Bosch op-llaen / nochte eeni-
ge provisie van Volck en Ammonitie daer binnen brenghen / vint
geraden met een aenclagh over d'Assel te komen / ende met hulpe
van dit afkomende Duytsche Leger in ons Landt in te brecchen/
om daer door ons niet alleen te dwingen den Bosch te verlaten/
maer oock ons onweerbare te maechen tegen des koninghs en
Keijfers

Keyfers macht. Hy stelt sijn aenlagen op d'Assel in't werck/ Het
 geluckt hem. Hy komt op de Veluwe met de genoemde twee-
 vondige macht. Hy marcheert nae Amersfoort. Hy krijghe de
 Stadt in sonder slaghe of stoot. Hy laet den Keyser en Koningh
 van Spaignien in poste sijn goet succes weten. Hy schrijft ont-
 meer Volck/ Ammonitie/ ende alle behoorlijcke Provisie/ voor-
 gebende ('twelck niet al gelogen was) dattet nu den rechten tijt
 was te vigileren/ ende dese geluckige occasie waer te nemen.
 Hier op wierde alle Poletique Consideratien ende Difficulceyten
 in Duytschlandt aen een zijde gestelt/ ende geresolveert voort
 alle de Duytsche macht tegen dese onse Nederlanden te doorn
 marcheren/ ende dien volgens 'tgantsche Duytsche Rijk ons
 op den hals te smijten/ 'twelcke sy tot noch toe niet en hadden
 durven doen/ upt vreesse dat wy onse rebenge op't Rijk wel sou-
 den weten te krijgen/ besiet wat droefheyt ons ober't hooft hing/
 ende wat schadelijcke resolutie voor onsen Staet dit was/ voor-
 namentlijck in desen tijt/ als/ onse meeste macht voor den Bosch
 in de Betuwe ende om andere Frontier Steden te bewaren was
 geingageert/ ende dat wy gelijk hier vooren is gesept/ gheen
 Volck en hadden om in't Velt tegen dese macht te gebuycken/
 Ende siet terwilsen dat Duytschlandt hem rust om ons by ma-
 niere van sprecken levendigh op te slocken/ ofte met haer mee-
 nighfuldige Trouppen ons teenemael te overballeen/ soo resol-
 veert mijn Heer den Prins van Orangien/ omme onder't beleyt
 van de Heer van Dieden de Stadt van Wesel in te nemen/ ge-
 lijk sulcx doech is geschiet/ Waer mede dan dese resolutie van
 Duytschlandt wederom teenemael is omgestoten ende gerem-
 berfert/ als wel merckende dat daer door de Orzloge ober d'Assel
 tegen dese Landen vrychteloos soude aelloopen/ of yet goets ba-
 ren/ oock onmogelijck is te maintainen/ jaer ter contrarie dat de
 Heeren Staten Generael goede gelegenheyt daer door hebben
 gekregen omme het Rijk ongelooffelijcke schade soo sy willen
 aen te doen/ ende sijn wy alsoo door dese inneninge van Wesel
 verlost van soo groote macht als upt Duytschlandt voor handen
 was om ons te overballeen/ gelijk onse Vontgenoten ende Vrien-
 den aldaer is geschiet.

IV.

Ten vierden. Den Staet van onse Vontgenoten is niet minder hier aen gelegen dan ons selven / want het is buyten alle dispute dat haer welbaert ende qualijck-baert in ons geluck en tegenspoet gelegen is / wy sijn die gene die soo wel voor haer als voor ons selven krijgen / sijnde dit secker ende waerachtigh datmen tracht alle Rijcken van Europa onder een werreltlijck Hoofst te brengen / te weten een Westersche Monarchie op te rechten onder den koningh van Spaignien / ende simuleertmen maer soo langh met Franckrijck / Engelandt / Denemercken / Venetien en andere Landen onse Vontgenoten / om de selve met wapenen te oberballen / tot datmen dese Vereenighde Nederlanden sal hebben verniestert. Gelijcke swarigheyt dan als ons ober't hoofft heeft gestaen / gelijcke swarigheyt heeft haer gedreygh / daer van sy door Godes hulpe mede verlost sijn met dit innemen van de Stadt van Wesel.

V.

Ten vijfden. De Alghemeyne Christelijcke Schereformeerde Religie door de gantsche Werrelt / heeft gelijcke interest in dese saecke / want het is secker ende waerachtigh dat de behoudenisser selber / (menschelijcker wijse gesproken) in de behoudenisser van onsen Staet bestaet / vallen wy ofte worden wy verheert / soo salder opstaen door de heele Werrelt een generale vervolginge / die noch opgeschort wort upt vreesse van ons / sijnde by die van de genoemde Monarchie vastelijck besloten geen ander Religie in Europa toe te laten van de Roomsche Paepsche / ende alle d'andere met swaert en byer ofte vervolginge te extirperen / Heeft nu de Schereformeerde Religie ergens rust en vrede buyten onse palen / daer mogen sy naest God ons van dancken / sy en genieten de bypheyt in geen ander respect / 't Is wel waer dat veel koningen en Potentaten van die roem sullen willen part hebben / gelijck sy oock schijnen daer inne gefondeert te sijn / Maer laet haer daer tegen gedencken / dat haren Staet aen d'onse teenemael dependeert / gelijck hier voozen is gesept / soo sullen sy ende alle de Werrelt wel konnen beproeden dat ick met goede redenen die hier sustinere / want hoe goet haer wille waer om die selve Religie te maintineren / of bypheyt te geven die te exerceren / ende sy
die machs

die macht niet en hadden om haren Staet te conserveren / soo
 wast doch al niet / By exempel sien wy dit aen sijn Majest. van
 Bohemen ende veel andere Heeren. Gelijkke swarigheyt dan als
 onsen Staet ober 'thoofst heeft gehangen / gelijkke swarigheyt
 heeft haer gedreygh / van de welcke sy benessens ons doort inne-
 men van Wesel teenmael is berlost / waer voozen God Almach-
 tigh eeuwelijck moet zijn geloost.

VI.

Ten selten. Den Cheur-vorst van Brandenburg onsen Bont-
 genoot ende geseffectioneerden Vrient / sijnde allcene wettige Erf-
 genaem van de Landen van Sulich / Cleve / Berge / Marck /
 Ravensbergh ende Ravenssteyn / heeft moeten lijden dat den Vorst
 van Nieuborch onwettelijck ende tegen alle recht en reden hem
 ingedrongen heeft in't besit van't meestendeel der voozsepde Lan-
 den / aenroepende tot dien eynde de macht en auctoriteyt des
 Konings van Spaignien tot hulp. De Cheur-vorst van Bran-
 denborch siende hem ontfet van soo veel schoone Landen ende
 geen apparenctie omme tot een vreesame possessie van dien te ge-
 raecten / ende sijnde seer aenghesocht ende ghesoliciteert / sels
 doock niet groote ende sware dreygementen / omme de voozsepde
 Landen niet de voozmoemde Vorst van Nieuborch te deplen / ende
 vooz soo veel sijn rechtbaerdigie Actie te quiteren / was soo berde
 gebracht dat hy door sijn gedeputeerde op't voozsepde Stuck mee
 den Vorst van Nieuborch in onderhandelinghe was getreden / om
 redenen als hier voozen geseght / ofte dat hy niet en sagh of ge-
 loofde dat de Heeren Staten Generael ende sijn Excel. de Prince
 van Orangien de Stadt van Wesel daer't al aenhanght / sijnen
 halven soude bemachtigen. Eer nu dese handelinghe finalijck is
 gelloten / siet soo krijght de Heere Grave van Swartsenborch
 Gecommitteerde van de voozsepde Cheur-vorst van Branden-
 borch tijdinge dat de Stadt van Wesel is ingenomen / besiet wat
 gewenste saeck / wat heerlijck stuck ende geluckigh succes / in't
 regard van de voozsepde Heere ons Bontgenoot ende Vrient.

VII.

Ten sevende. Het schein by de voozsepde handelinghe / dat het
 Vorstendom Cleve de Vorst van Nieuborch soude tot Deel ge-
 vallen.

vallen hebben / waer upt nootfaeckelijck soude hebben gebolghet / dat alle de Gereformeerde Kercken door't selve Doxstendom / die over de tseventigh Jaeren op veel plaetsen daer is geweest / hare openbare exercitie van Religie soude hebben verlooren / ende veel groote Gemeenten / sommige van drie / vier en vijf duysent personen verstroyt / verjaeght ende 't Landt uptgebannen soude zijn geworden / Het welcke nu door Godes genade door de inneminge van de Stadt Wesel is gezevenicert.

VIII.

Ten achtsten. De Stadt van Wesel heeft nu ontrent tachtigh Jaeren de Gereformeerde Religie gehad en gemaintincert / heeft gebreeft een Herberge van alle Nederlanders die ter saecke van de Religie ende bloedige vervolginge onder Duc d'Alba tot haer vlucht dede / de selve sijn daer binnen minnelijck ontfangen ende broederlijck getracteert / De Gemeente aldaer is alle tijt onsen Staet soo toegedaen geweest / als of sy een mede-lidt van ons lichaem waer / heeft ons altijt met raet en daet geassisteert / vooz ende met ons God Almachtigh gebeden / In ons tegenspoet haer bedroeft / In ons voorspoet haer verheught / gelijk oft haer selven aengingh / Dese Stadt zijnde door sinistre practijcken onder de macht des koninghs van Spaignien gebracht / heeft ontrent vijftien Jaeren langh onder dat jock ongelooffelijcke lasten moeten dragen / gelijk een ygelijck wel kan dencken die de Regieringhe des koninghs van Spaignien bekennt is / Ende heersmen haer over ontrent een Jaer hare Kercken afgenomen / ende de Paepsche Afgoden-dienaers die wederom ingerupmt / een seckerre voorbode datmen metter tijt haer tenemaal soude berooft hebben van de supbere Leer des H. Euangeliums de geestelijcke spijsse haerder Zielen / ende met geweld opgedrongen de voozse afgodische Superstitie / ja sulcx was oock vooz handen / ende soude in weynigh daghen in't werck gestelt zijn geworden. Ende siet / in dese anghst / in dese vreesse en bekommerringhe staende / komt Godt Almachtigh ende verlost haer door de Heeren Staaten Generael ende den Prince van Orangien / onder't beleyt van den Heer van Dieden / Soo datse met den Propheet wel mogen seggen : Des avonts Heere saten wy in droefhey, maer des morgens walt vrechde.

Ten ne-

IX.

Ten negenfte. Ende is mede van geen klepne consideratie / dat dese Stadt gewonnen of ingenomen is / sonder dat de goede Gemeente albaer eenighsints zijn beschadicht / noch in haer persoonen / noch in haer Vrouwen / kinderen / Vrienden en Dienaers / noch in haer Huysen / noch in haer Goederen / noch oock in haer Meerlinge ende Doratie / Alle het welcke sy hadden te verwachten / in kas dat de selve Stadt van de Heeren Staten Generael ende sijn Excellentie hadt belegert geworden / gelijkmen dat ordinaerlijck siet.

X.

Ten thierenden. Van noch meerder ghewichte is dit / dat dese Stadt by ons genomen is sonder koste van't Landt / in soo korten tijt / ende sonder bloetstorting / sijnde van d'onse boven ses of seben personen niet gebleven / welcke drie pointen zijn van groote Consideratie / Insonderheyt in dese tijden als wy ons volck / tijt en middelen wel dobbel van doen hebben / Wie en soude niet oordeelen datmen een heele Somer geconsumeert soude hebben om die Stadt door een Belegeringe te winnen ? Dat daer booren van d'onse niet eenige duysent Soldaten / behalven eenige vrabe Officieren van't Landt gebleven / ende die Belegeringe ons niet acht of thien Millioenen gekost soude hebben ?

XI.

Ten elfsten. 't Is oock niet weynigh te achten / dat wy meester zijn geworden van die Stadt / sonder dat ons den Vpandt ondertruffchen d'een of d'ander plaets van inportantie wederom heeft ontnomen / ofte dat hy andersints ons by diversie in groote swarigheyt en op groote koste heeft gebzacht / 'twelck hy ongetwijffelt soude hebben gedaen / ingeballe dat de Heeren Staten Generael ende mijn Heer den Prins van Orangien / door een Belegeringe de voorszeyde Stadt hadde willen hebben / gelijk als wy dit sien by de huydendaeghsche proceduren des Vpants / terwijlen dat den Bosch belegert is geweest.

XII.

Ten twaelfsten. Ende wie isser die de groocheyt van dese Victorie genoegsaem kan bedencken / in't regard van den groote buyt

buyt die daer binnen gebonden is/ soo van Geschut/ Ammonitie/ ende alle andere gereetschappen van Oorloge/ Gelt/ Divyses/ Gevangenen/ als andersints. Alle het welke een ongelooffelike schat waerdigh is / zijnde genoeghsaem 'cheele Magazijn des Koninghs van Spaignien / upt alle hoercken by een geschraept ende daer binnen gebracht/ mitsgaders alle den veroverden Buyt van't Keyfers Legher waerdigh alleen veel tonnen Gouts / wie heeft opt gehoozt van grooter Buyt?

XIII.

Ten derthienden. Ende is den Koningh van Spaignien dooz het verlies van de boven-genoemde gereetschappen van Oorloge soo gediscommodeert / dat hem niet alleen dese Sommer de macht benomen is/ om ons eenigh merckelijck leet te doen / maer is genoeghsaem tegens de macht van de Heeren Staten Generael ende den Prince van Orangien booz de eerste ses maenden onweerbaer gemaect/ want hy wel soo veel tijts van doen heeft om wederom alsulcke quantiteyt Provisie te vergaderen / behalven dat tet onder de andere Provincien seer groote verflagentheyt en discontentement sal veroorsaecken / ende de Nederlantsche Heeren tegen de Spaensche Partie twistigh sal maecken/ waer mede dan de Heeren Staten Generael ende sijn Excellentie groote occasie sullen krijgen om den Opandt noch d'een of d'ander afbreuck te doen / binnen den voornoemden tijd.

XIV.

Ten veerthienden. De goede gelegentheyt die dese Landen en d'Ingesetenen van dien dooz't veroveren van dese Stadt bekomen/ soo tot afbreuck haeres Opants als vermeerderinge haerder commertie/ is niet wel met penne te beschrijven. Want 1. dooz dien daer binnē alsulcke goede ende geaffectioneerde Gemeente tot onsen Staet woont / soo en behoeven de Heeren Staten Generael tot bewaringe der selber geen groot ordinaris Garnisoen daer binnen te houden/ ofte soomen tot afbreuck van den Opandt een groot Garnisoen daer binnen leyt / soo salmen meest alle 'tselbe op alle goede occasien daer upt kunnen lichten / sijnde de Wozgers ten minsten wel twee duysent weerbaer mannen / die
alle ge-

alle gelijkelijck met soo groote ende affectie/ booz de conserbantie
 van haer Stadt en onsen Straet sullen bechten ende sorge dragen/
 als eenigh Stadt hier in't Landt. II. Sijnde de selve Stadt
 vol kooplieden en luyden van middelen / die heel Duystschlandt
 deur haer correspondentie hebben / waer door de Heer Gouver-
 neur albaer/ van tijt tot tijt tot dienst van't Landt van alles ken-
 nisse kan hebben / ende van alle swarigheyt gewaerschoot zijn.
 III. Dese Stadt is oock ordinarelijck vol koopmanschap/ ende
 insonderheyt van Getwaren/ waer mede de Inwoonders veel
 handelen/ 'twelcke een groote accomodatie is/ want daer door
 en sullen dese Landen daer so groote Magazijn niet behoeven te
 houden / alse anders wel souden moeten doen / Den Vpandt sal
 oock die Stadt te langhsamer resolveren aen te tasten / om dat
 hem wel bekend is dat daer binnen altijt veel provisie van eeten
 is / behalven dat het Leger van mijn Heer den Prins van Oran-
 gien op den Rijn of Maes leggende / grootelijc uyt die Stadt
 sal konnen gesecondeert werden / gelijkmen dat booz desen heeft
 gesien. IV. Dat dese Stadt al redelijck wel gefortificeert is/
 soo dattet niet noodigh is booz't Landt eenige bysondere onko-
 sten derhalven te doen / ten ware datse noodigh vonden de Lip-
 beneden de Stadt in den Rijn te brengen / ende soo de Stadt op
 een Eplandt te leggen / ofte eenige andere Fortificatie ten ober-
 bloet daer te maccken / in welke geballe de Gemeente aldaer on-
 getwijffelt een goede somme van penningen ofte andere assisten-
 tie seer gaerne daer toe sal geven. V. Hier door soo en kan den
 Vpandt de Steden van Lingen/ Ham/ Lipsstat en Wurick/ noch
 dock Ringelbergh langer niet regens ons beschermen / ende sul-
 len de selve wel haest in onse handen vallen / of sijn Excel. die nu
 wil hebben / soo kan den Vpandt die niet maintenireren / sijnde
 door Wesel den wegh tot dien eynde hem afgesneden / behalven
 dat booz ons de deure nu geopent is om Rijnberck/ Oysop/ ende
 Dusselboorp te belegeren / ende ons volkomen meester van den
 Rijnstroom te maken tot Ceulen toe. VI. Ende sal de Graef-
 schap Zuerphen/ de Twent/ Drent/ ende Vrielandt/ niet alleen
 nae't beroveren van de booznoemde plaetsen van alle incur sien
 des Vpants gebruyt zijn / maer oock van alle contrebucie ontfla-
 gen/ diese nu aen den Vpandt moeten geven / bedragende jaer-
C
lijcx een

lijcx een groote somme gELTS. VII. d'Assel is doort veroveren van dese Stadt volkomenlijck bezijt / ende hebben wy voort- aen niet meer te vreesen dat den Wyandt op de Deluwe / selfs oock niet geen verrassinghe sal komen / want sijn naeste Garnisoen sal Rijnberck zijn / dat ober de Lip ende Rijn leyt / daer hy niet ober kan komen / ofte onse Garnisoenen daer ontrent sijn op de been en stupten hem / behalven dat het Garnisoen van Rijnberck nimmermeer soo veel volcx alleen sal konnen uyt leveren / om eenige aenclagen op onse plaetsen te maecten / ende woxyer van andere Garnisoenen volck daer binnen gebracht / soo krijgen die van Wesel / dat maer een mijs van daer leyt / altijt de weet daer van / ende sy waerschouwen alle Plaetsen / Ende sijn de Rivieren van den Rijn ende Lippe hier mede genoeghsame Borstweeringen van d'Assel / Doch eben-wel wil ick niet seggen / datmen d'Assel voortaan onbeset sal laten / ofte geen sorge meer daer booz dragen / maer het contrarie. VIII. Dese Stadt van Wesel sullen de Landen niet kosten te onderhouden / ofte hareu Straet van Oorz loge yet meer beswaren / want de Garnisoenen van Embuck / Rees / Grol en Breefoort / wel soo veel mogen verlicht worden als die besettinghe sal requireren. IX. Alle Oorzloghschepen die de Admiraliteyten op d'Assel houden / ende alle Reduyten en Soldaten die de Landen tusschen Schencken-schans en Arnhem onderhouden zijn / nu oock onnoodigh. X. Soo wanneer de Staten Generael ende sijn Excel. in Brabant en Vlaenderen sullen willen te velde gaen / soo sullen sy / insonderheyt nae de veroveringhe van Lingen / meest alle de Garnisoenen van Brieslandt / ende Oberpffel konnen lichten / ende mede te velde ghebruycken / het welcke eenige duysent mannen bedraeght / die de Heeren Staten Generael ende sijn Excel. als dan meer te velde sullen konnen brengen / want het sal den Wyandt dan (mensche-lijcker wijsse gesproken) onmogelijck zijn aen de genoemde Pro- vintien met een Leger te komen / Ick late staen dat hy eenighe Steden aldaer soude konnen belegeren ofte maintineren. Doch eben-wel wil ick niet seggen datmen alle de genoemde Landen ende Frontier Steden leedigh sal laten staen / Neen / maer dat- mense met weynigh Soldaten en Borzers genoeghsaem kan besetten. XI. De Heeren Staten Generael sullen nu seer wel

Landt van Gulich / Marck en Rabensbergh op contrebütie
 konnen brengen / het welcke jaerlijcx eenige tonnen Gouts be-
 draeght. XII. Hier-en-boven soo konnen de Heeren Staten
 Generael / ende sijn Excel. den Cheur-vorst van Brandenburgh
 niet gelegentheyt nu helpen aen de besettinge van sijne voorszeyde
 Landen / ofte aen een accoozt met den Hertog van Neuburch nae
 sijn contentement / het welcke tot noch toe soo lange Wesel in
 handen van den Vyandt is geweest / niet heeft konnen geschie-
 den. XIII. De Steden van Lunen ende Soest / die tot noch
 toe van ons gesepareert zijn geweest / sijn door de veroveringe van
 dese Stadt aen onse Provincien geannexeert ende tot Frontieren
 gemaect / een saecke van geen klepne consideratie / want de Re-
 vier van de Lip nu tot een tweede Rissel kan gemaect werden.
 XIV. Nu hebben wy wederom de deure van Duytschlandt ge-
 opent / omme soo veel volcx soo te voet als te paert te lichten als
 wy van tijt tot tijt van doen sullen hebben / 'twelck een groote
 saecke is. XV. De Majestepten van Franckrijck / Engelande
 ende Denemarcken / konnen nu door't middel van dese verobe-
 ringe / sijn Majestept van Bohemen niet klepne kosten / ende
 versterkinge harens Staets helpen aen de possessie van't Striche
 Munster ende Paterborn / ende aen de contrebütie van't Strife
 van Ceulen / ofte sulcx kan oock niet gelegentheyt door de Heeren
 Staten Generael / ende mijn Heer den Prince van Oranien ge-
 schieden / ende dat niet gelijcke tittel als Amersfoort van Mons
 de Cucult / Oberste van't Keyser's Leger / uyt den naem ende toe
 dienste van den Koningh van Spaignien ingenomen ende beset-
 wiert / ende dat in rebenge dat Keyserl. Majest. ende de voorszeyde
 Cheur-vorst den Koningh van Spaignien / met een groot Leger
 tegens ons hebben geassisteert / ende sal sijn Majestept van Bo-
 hemen wesende niet die Landen aen ons geannexeert / ende niet
 ons geallineert / boozts soo niet onse als andere assistentie / Key-
 serlijke Majestept wel soo veel wercx geben / dat hy niet Godes
 hulpe niet tot sijn booznemen sal komen / boozwaer een saecke
 van geen klepne consideratie / ende diemen niet en behooren te
 versupmen. XVI. Hier door is ons de Revier van de Lippe
 genoeghsaem wederom geopent / omme niet alleenlijck door't
 heele Strife van Munster / Berglandt / Marck / Paterborn /
 ende de

ende de aenleebende Landen te Negotieren ende Traffiqueren/
 Maer insonderheyt onnne hout te krijghen tot bouwinge van
 Schepen / 'twelck den Vpandt tot noch toe niet de Stadt Wesel
 heeft belet / het welcke een merckelijcke accomodatie tot ver-
 grootinge van onse Zeevaert ende Traffijcke sal zijn. XVII. De
 vaert die den Vpandt van Rijnberck nae Gelder en Venlo heeft
 gegraven / is nu oock vooz den Vpandt onbzuchtbaer / ende alle
 onkosten ter saecke van dien gedaen verloozen / De Negotie tus-
 schen de verheerde Nederlanden ende Duytschlandt nu oock ver-
 dobben / want wy alle dagen vpt Wesel op die vaert konnen zijn/
 ende alle Schepen en Schuyten daer op varende aenhalen ende
 prijs maecken. XVIII. De Graeffschap Meurs kan mijn
 Heer den Prins van Orangien nu mede volkomenlijck mainti-
 neren / ende tot een Frontier van onse Provincien gebuycken/
 om den Vpandt daer vpt afbreuck te doen / soo't hem gelieft.
 XIX. Den Koningh van Spaignien verliest daer by niet alleen
 de contrebucie van de Graeffschap Zutphen / Twent en Drent/
 gelijk hier voozen is gesept / maer oock d'inkomsten van de Tol-
 len en Licenten binnen Wesel / ende sal vooztaen genootsaecht
 zijn / de Steden van Ham / Lipstadt / Lingen / Berck / Osop /
 Venlo / Ruumunde / Gelder en andere Plaetsen stercker te fortifi-
 cieren eñ gestadigh vol Garnisoen te houden / vpt vreesse van mede
 overballen te worden / jae hy sal genootsaecht zijn alle sijn Fron-
 tieren heel vol volcx te laten / 'twelcke hy tot noch toe niet gedaen
 heeft / dat hem te velde by sal berswacken / ende sijn Staet van
 Oorloge beswaren / gelijk een pegelijck dat wel kan dencken.
 XX. Den Koningh van Spaignien sal nu oock niet meer dur-
 ven in de klepne Steden van de Voystendommen Gulich / Cleve
 en Berg / en Graeffschappen Marck en Ravensbergh / Mitsga-
 ders ten platte Lande aldaer trouppen quartieren ende verwin-
 teren / gemerckt datmen meest alle de selfde vpt Wesel kan over-
 ballen ende slaen / ende sal dien volgens den Koningh van Spai-
 nien genootsaecht zijn alle de selfde in Zabandt / Vlaenderen/
 Artoys / Henegou / ende Namen in te quartieren / ende dat te
 meer doort verlies van de Stadt van Hertogen-Bosch tot bes-
 scherminge van sijn genoemde Landen / die anders in perijckel
 staen sullen / om van onse Garnisoenen in Zabandt leggende
 overballen

oberballen te worden / alwaer dan sijn trouppen een ygelijck met
 een wepnigh sal moeten te vreden zijn / ende die trouppen niet
 konnende albaer gelielijc in dese Landen tyranniseren / ende de
 luyden haer volle betalinge af parssen / jae wel drie-mael meer
 gelielijc sy gewent zijn / sullen consequentelijck dickwils mutine-
 ren / gelielijc eertijts plach te geschieden eer den Koningh de gelez-
 gentheyt hadde om sijne onbetaelde trouppen in de genoemde
 Landen te quartieren / om de selve buyten sijn kosten te betalen /
 ende buyten mutinatie te houden. Wat profijt onsen Staet daer
 uyt te verwachten heeft / geef ick alle verstandige te bedencken.

X V.

Ten vijfthienden. Dooz d'overkomste des Vyants op de De-
 ltwē / ende het innemen der Stadt Amersfoort / heeftmen dooz
 heel Europa onsen Staet op't Canceel gestelt / omme voor alle de
 Werreld bespot te worden / alle haer eer en reputatie niet voeten
 te treden / alle goet-gunstige herten van ons af te trecken / ende
 alle Vyanden noch meer tegen de selve op te hiesen / Maer siet /
 dooz d'innemingē van dese Stadt Wesel / wort alle de opgeno-
 men schimp en smaect den Koningh van Spaignien selfs in't aen-
 sichte gespogen / 'tgetal sijnder Vyanden vermeerderd / en onser
 vermindert / Doozts sijn Vyanden versmelten / verclauwen / ge-
 ben den moedt verloozen / gaen deur druppen met lange neusen /
 ende des Koninghs reputatie valt heel in d'assche / Daer-en-regen
 onse goet-gunstigen soo buyten als binnen 's Lants groepen in't
 getal en goet-gunstigheyt / en krijgen stoffe om onse Vyanden
 en afgunstigen haer uytghewoopen spuwsel niet schande selfs
 wederom op te doen eeten / De reputatie van dese Landen wort
 oock daer dooz seer groot by alle Potentaten.

X V I.

Ten sestienden. De Stadt van Amersfoort / nietsgaders de
 twee Forten die den Vyandt op d'Assel gemaect hadden / sijn
 daer dooz wederom sonder eenige onkosten ter saecke van dien te
 doen / noch eenigh volck of tijt daer mede te consumeren / weder-
 om in onse handen geballen / want den Vyandt op dese tidinge
 dat Wesel van d'onse ingenomen was / de voorszeyde Stadt daer-
 gelijck

delijck wederom heeft verlaten / ghelijck hy oock kortz daer nae de gesejde Forten gedaen heeft. Ick gheef een ygelijck te bedencken van wat consideratie dat dat is / dewijle den Vpandt van meeninge was sijn Magazijn daer te maerken / ende eenige dussent Soldaten daer te leggen / om ons vorder soo over den Rijn / Leck / als op de Zuyder-zee te bespringhen / ende wat volck / tijt en gelt de Landen souden hebben gespeneert / om den Vpant daer van te krijgen / ende of yemandt wilde vragen waerom den Vpandt de selve plaetsen soo lechtelijck heeft verlaten / die antwoordt ick / om dat hem onmogelijck was die te maintineren / doen hy Wesel quijt was.

XVII.

Ten seventhienden. De vordere schade die den Vpandt op de Veluwe / in't Sticht van Utrecht ende in Goylandt soude hebben gedaen / soo met branden / verberbinge van vruchten ende andersints / ofte de groote brantschat die den Vpandt in plaetse van dien van de voornoemde Landen vorderden / daer sijn de selve door't innemen van Wesel nu van gepeperveert het welke van gheen klepne consideratie is.

XVIII.

Ten achthienden. Den grooten aenflagh die den Vpandt ontrent ter selver tijt op Swol of Campen hadde / is door de voornoemde inneminghe van Wesel mede belet.

XIX.

Ten negentienden. Alle vaste goederen souden door alle de Gemeeneerde Landen wel het derde-part gevallen hebben / by al dien den Vpande binnen Amersfoort gebleven / hem daer genestelt / ende vorder op ons geattendeert hadde / hoe veel millioenen schade dat geweest soude hebben / ende wat discontentement ende verflagentheyt onder de Gemeente daer ober soude ontsaen hebben / geef ick een ygelijck te bedencken / Ende sulcx is God lof door dese inneminghe van Wesel gepeventieert of voorgekomen.

XX.

Ten twintighste. Ende insonderheyt soude de Stadt van Amsterdam

sterdam in hare Negotie geweldigh daer door geswackt hebben/
 by aldien den Vpandt als hier voozen meermaels geseyt binnen
 Amersfoort sijn stoel van Gologe gestelt ende gehouden hadde/
 het welcke hem wel doenlijck hadde geweest soo hy Wesel behou-
 den hadde / Wy hebben vooz desen gesien dat de Koopluyden
 buyten 'tgesicht van d' Gologe willen sitten / ende terstont ver-
 trecken / als de Vpanden ontrent haer nest of vooz haer poozten
 haer presenteren / doet hier nu by dat den Vpandt licheelijck d'een
 of d'ander plaets op de Zuyder-zee hadt konnen bekomen / ende
 dien volgens de selve onbeyl hadt konnen maken / ende dat hy by
 Winter tijt al hadt hy niet vorder willē gaen of inbreken / over die
 Zee naer Noort-Hollandt / oock over de Leck 'theele landt door
 over ijs hadt konnen te loopen / Soo geef ick een ygelijck te be-
 dencken / of de Kooplieden niet meestendeel nae Zeelandt en an-
 ders plaetsen van Amsterdam soude gegaen hebben / ende alsoo de
 Negotie van daer gheranspoortert? het welcke dan door dese
 inneminge van Wesel God lof voorgekomen is.

Wat wy uyt de groote en heerlijcke
 Victorie van de inneminge der Stadt Wesel,
 hebben te leeren ende t'observeren.

Des verde dan berklaert zijnde waer inne de grootheyt
 van de genoemde Victorie bestaet / Laet ons niet eens
 oock eens examineren wat wy daer uyt hebben te leeren
 ende t'observeren / Als namentlijck :

I.

Ten eersten. Dat God Almachtigh den eenigen Auctheur is
 van dese groote Victorie / ende dat hy ons de selve nae sijn Dader-
 lijcke goedertierentheynt tot groot-maekingē sijns H. Naems
 heeft verleent / Soo dat noch onse wapenen / noch onse kloecke
 Officierē en Soldaten / noch ons stout bestaen daer van geen
 oorsaeck / maer alleen de middelen zijn die God de Heere daer toe
 heeft ge-

Heeft ghebruyccht / Dit leert ons de **H. Schrift** / want die sept
Psal. 16. Eenen Koning en helpt niet sijn groote macht, een Reuse
 wort niet verlost door sijn groote kracht, Paerden en helpen oock
 niet, ende hare groote sterckte verlost niet. **Item / Prov. 21.**
 De Paerden worden wel ten strijt-dage bereyt, doch de overwinnin-
 ge komt van den Heere. **Item / Psal. 44.** God wy hebben't met
 onse ooren gehoort, onse Vaders hebben ons vertelt wat ghy gedaen
 hebt te haren tijden, van outs herwaerts, ghy hebt met uwe handt de
 Heydenen verdreven, daer-en-tegen hen hebt ghy ingeset, ghy hebt
 de volcken verdorven, hen daer-en-tegen hebt ghy uytgebreyt, want
 sy en hebben het Landt niet ingenomen door haer swaert, ende haer
 arm en holp haer niet, maer uwe rechter-handt, uwen arm. **Item /**
Ick en verlate my niet op mijn boge, ende mijn swaerten kan my niet
helpen, maer ghy helpt ons van onse Vyanden, ende maket te schan-
de die ons haten.

II.

Ten tweeden. **De waerheyt ende soetigheyt van een ontallij-**
ke meenichte van Schysfuer-plaetsen des Heeren H. Woorde
wort hier door bevesticht ende gesmaecte / gelijk dese ende dier-
gelijke / Psal. 2. Waerom woeden de Heydenen, De Koningen in
 den Landen richten hen op, ende de Heeren raetslagen niet malkan-
 deren tegen den Heere, ende sijn gesalfde laet ons verscheuren haer
 banden, doch die in den Hemel woont lacht haerder, ende de Heere
 spottet haer. **Item / Psal. 3.** Veel setten haer tegen my, veel seg-
 gen van sijnder ziele, sy en heeft geen hulpe by God, doch Heere
 ghy zijt den Schilt voor my, ende die my tot eeren settet, ende mijn
 hoofd oprichtet, Heere ghy slaet alle mijn Vyanden op de kinnebac-
 ken, ende verbreeckt de godloosen tanden. **Item / Psal. 9.** De
 Heydenen sijn versoncken inder kuylen die sy toegerichtet hadden,
 haer voet is gevangen in het net dat sy gestelt hadden, De goddeloose
 is verschrickt in de wercken sijnder handen. **Item / Psal. 18.**
 Heere ghy helpt den ellendige volcke, ende de Hooge oogen verne-
 dert ghy, wanneer ghy my verootmoedight, soo maect ghy my
 groot. **Item / Psal. 20.** De rechter-handt des Heeren helpt ge-
 weldelijck. **Item / Psal. 25.** Niemandt wert tot schande die uwer
 verbeydt, doch te schande moeten worden de loose verachters.
Item / Psal. 30. Heere ghy en laet mijn Vyanden hen over my niet
 verheugen.

verheugen. Ghy hebt mijn klagen verandert in een Reye. **Item/**
Psal. 33. De Heere maect te niet de Raedt der Heydenen. **Item/**
Psal. 35. Heere wie is u gelijk. Ghy die de ellendige verlost van
 die die hem te sterck is, ende den ellendigen ende Armen van sijn
 Roovers. **Item/ Psal. 37.** De Goddeloosen dreyght de recht-
 vaerdige, doch de Heere lachtet sijnder, De Goddeloosen trecken
 het swaert uyt ende spannen haren boge, dat sy vellen den ellendigen
 en Armen en slachten den Vromen, doch haer swaert sal in haer her-
 te gaen, ende haer boge sal verbreecken, de Heere helpt den recht-
 vaerdige, die is haer sterckte in de noot, hy false van de Goddeloosen
 verlossen.

III.

Ten derden. Dat wy schuldigh zijn God Almachtigh voor
 sijne genade te looven ende te dancken / gelijk voor desen gedaen
 hebben alle kinderen Gods / als God Almachtigh haer uyt de
 handen / ende voor de macht haerder Vyanden hadde verlost/
 als by exempel / doen de kinderen Israels uyt de handen der
 Egyptenaren verlost / ende door de roode Zee gekomen waren/
 soo danckte Moses ende de kinderen Israels God haren ver-
 lossen / seggende Exod. 15. Ick wil den Heere singen, want hy
 heeft een heerlicke daet gedaen. Heere uwer rechter-handt doet
 groot wonder, &c. **Doen God Almachtigh de kinderen Israels**
van Ciffera hadde verlost / ende van Jabin der Cananiten Ko-
ning / doen songh Debora en Barak ter dier tijt / ende seyde Jud. 5.
 Looft den Heere dat Israel weder vry is geworden, hoort toe ghy
 Koningen, ende merckt op ghy Vorsten, ick wil den Heere singen,
 den Heere de God Israels wil ick speelen. **Als de Heere David**
verlost hadde van de hande sijnder Vyanden / ende van de hande
Sauls / soo sprack hy / Psal. 18. Hertelijcke lief heb ick u o Hee-
 re, myn sterckte, myn God, myn troost, op die ick vertrouwe, myn
 schild en hoorn, myns heyls, ende myn beschutter. Ick wil den
 Heere looven ende aenroepen, soo worde ick van myn Vyanden
 verlost. Hy schickte uyt van de Hooghte ende haelde my, &c.

IV.

Ten vierden. Dat wy niet voor een reys den Heere voor sijn
 weldaden ende dese verlossinghe moeten looven ende dancken/
 maer

maer alle onse leben langh / jae dat wy onse Kinderen ende Naekomelingen die moeten bekent maechen / gelijk als God wel expresselijck heeft bevolen / seggende Deut. 4. Wacht u slechts ende bewaert uwe ziele wel, dat ghy niet en vergeet de geschiedenissen die uwe oogen gesien hebben, ende dat sy niet uyt uwe herten en komen alle uwe leefdage, ende sult uwe Kinderen ende Kints-kinderen die kont doen. Item / Psal. 105. **David vermaent ons ende seyt :** Dancket den Heere ende predickt sijnen Naem, verkondigt sijn doen onder den Volcken, singht van hem ende looft hem, spreeckt van sijn wonderen, roemt sijn H. Naem, gedenckt sijne wonder wercken die hy gedaen heeft. **Seggende Psal. 34.** Ick wil den Heere looven alle tijt, sijn lof sal altoos in myn mond zijn. Item / Psal. 28. Myn tonge sal u dagelick prijsen. Item / Psal. 52. Ick dancke u eeuwelick.

V.

Ten vijftien. **Dat soo wy daer inne naelatigh zijn / soo sal ons de straffe Godes wel binden / ende sal ons God Almachtigh van wegen onse ondancckaerheyt uyt-roepen / gelijk hy eertijts beel ander Natien heeft gedaen / Salomon seyt Pro. 17.** Wie goet met quaet betaelt, van diens huysen en sal het quaet niet af-laten. **Ende God seyt Esa. 5.** Wat soudemen doch meer doen aen mynen Wijnberge, dat ick aen hem niet gedaen en hebbe? Waeromme heeft hy dan wilde druyven gebracht, doe ick verwachtete dat hy druyven brachte, wel aen ick wil u kont doen, wat ick mynen Wijnberge doen wil, sijnen Wandt sal wech genomen worden, dat hy verwoest worde, ende sijnen Thuyt sal verscheurt worden, dat hy vertreden worde. **De Propheet David seyt van de kinderen Israels Psal. 78.** Doch boven dat alle sondighde, sy noch meer ende geloofde niet aen sijn wonderen, daeromme liet hyse af-sterven dat sy niets en kregen, ende moeste haer leefdagen geplaecht zijn, Ende de Heere Christus roept wee over Chorazin ende Bethsaida, van weghen haer ondancckaerheyt.

VI.

Ten zestien. **Ten is niet genoegh dat wy bekennen ende met de mond belijden / selfs oock alle dagen onses levens / dat God ons dese genade heeft gedaen / of dese Victorie gegeven / Maer wy moeten**

moeten oock wercken der danckbaerheyt betoonen / Want Da-
 vid vraeght Psal. 51. Hoe sal ick de Heere vergelden alle sijn wel-
 daden die hy aen my doet? Ende beantwoordt sijn eyge vrage al-
 dus: Ick wil den heylsamen Kelck nemen, ende des Heeren Naem
 preecken. Ick wil myn gelofte des Heeren betalen voor alle sijn
 Volcke. **De Heere Christus vermaent ons:** Laet uwe licht lichten
 voor de Menschen dat sy uwe goede wercken sien. &c. **De**
wercken daer mede dat wy onse danckbaerheyt tegen God sullen
betoonen / sijn dese: Dat een ygelijck hem voortraen van sijne
 boose wege bekeere / van sonden afstandt doe / ende Christelijcker
 leven aenneemt / boben-dien behoorde wy voor eerst uyt het mid-
 den van ons dese grouwelen te weeren. Ten eersten. Het gods
 deloos bloecten en sweeren by de **H. Name Gods.** Ten tweeden.
 Het openbaer lasteren en tegensprecken van de ware Christelijke
 Religie / ende den rechten Gods dienst. Ten derden. Het open-
 baer verkoopen ende distribueren van alle valsche logenaehrige
 ende onstichtige Boecken / ende Schriften. Ten vierden. Alle
 Hoer-huyfen en Wordeelen / Met alle twelcke de Name Godes
 al te seer wort ontrepnigh / Ende worden dese dingen doo't ge-
 heele Landt / dagelijck soo seer gepleeght / datmen qualijck een
 straet verde kan gaen / sonder d'een of d'ander van de gesepde
 grouwelen te hoorzen of sien / Ende is alle ons roem ydel ende te
 vergeefs / soo lange wy dese ende meer andere grouwelen uyt het
 midden van ons niet en weeren. Op soodanige wijze hebben
 voor ons tijt de Propheeten ende Apostolen 'volck Israels ver-
 maent afstandt te doen van de sonden en grouwelen die onder haer
 waren ingesloopen / omme niet te vallen in de ongenade des Hee-
 ren / Ende kan van ons niet waerheyt wel geseyt worden / dat
 wy danckbaer sijn voor des Heeren weldaden / soo lange als wy
 dese grouwelen onder ons bevinden / ende door alle onse Ste-
 den meer en meer sien toenemen / ende die wy konnen dempen
 en weeren als wy maer willen? ick meen neen / Salt niet een
 schande sijn voor ons? datmen schier of morgen van ons sal
 seggen / de Heere heeft dat volck soo en soo veel weldaden ge-
 daen / ende men siet noch onder haer de genoemde grouwelen
 openbaerlijck plegghen / nochte men kan niet seggen datse yet
 tot danckbaerheyt gedaen hebben.

VII.

Ten sevensten. **W**p dese wonderlijke verlossinge of inneminge van **W**esel / sien wy / dat **G**od **A**lmachtigh noch sozge voor onsen **S**taet draecht / ende die met sijn **V**aderlijke hulpe by staet / als geen menschelijke hulpe noch raet meer voor handen is / gelijk als wy noch meermaels tot verscheyden tijden hebben beleest / waer upt wy ons dan hebben te troosten / **D**at hoe seer onse **V**yanden woeden en rasen ende ons soecken te onderdempen / **G**od boven in den **H**emel met haer lacht ende haerder bespot / **D**och hebben wy daer neffens toe te sien / dewijle **G**od onsen **S**child ende **V**erlosser is / gelijk hy geweest is van de kinderen **I**sraels / dat wy doock nae sijne **W**etten ende **G**eboden wandelen / ende metter daet betoonen danckbaer te zijn voor sijn genade / op dat wy niet eynelijck in sijnen toorn / gelijk hy de kinderen **I**sraels heeft gedaen verdelgt en werden.

VIII.

Ten achtsten. **W**p worden doock daer upt geleert / dat wy ons noch op onse groote macht van **K**rijghsvolck / noch op onse meenighvuldige vaste **S**teden en **F**rontier-plaetsen / noch op onse **W**ateren en **R**ivieren die ons ombangen of besluypen / noch op onse **K**ijckdom / **K**loekheyt / ende gelegentheyt niet hebben te verlaten / **M**aer dat wy alle ons vertrouwen moeten stellen op **G**od den **H**eer / ende dat wy hem de sozge van onsen **S**taet moeten beheelen / want wie soude gesept hebben / daer wy soo veel dursent **S**oldaten in dienst hebben / ende een **P**rijs soo vigilant als eenig volck opt gehadt heeft / ick laet noch staen so veel andere brave **O**fficieren als wy hebben / ende dat onse **F**rontieren extraordinaris voorzien ende gefortificeert zijn / mitsgaders ons **L**and met groote en wijde **R**ivieren afgesloten / dat den **V**yandt noch gekomen soude hebben tot by nae in't midden van ons **L**and / **D**aeromme wel te rechte den **P**ropheet seyt : **T**e vergeefs waecken de **W**achters soo **G**od de **S**tadt niet en bewaert.

IX.

Ten negensten. **D**ewijle dat de **S**traffe **G**odes gemeenlijck eerst begint aen sijn **V**olck / ende de **S**tadt van **W**esel dien volgende benessens **A**ken de eerste is geweest die **G**od de **H**eer besochte heeft /

heeft / Soo is uyt haer verlossinge vastelijck te hopen / dat de generale gereformeerde Kercke / die meest ober al door de gantsche Werrelt daer nae in't kruys en vervolginge is geraeckt / mede van God Almachtigh genadelijck sal verlost worden / ende dat sulcx oock haestelijck ende onberwacht sal geschieden / hee welcke de Heere aller Barmhertigheyt om Christ sijs Soons wille in korten tijt ons wil laten aen schouwen.

X.

Tenthienden. Men heeft ons nu eenige jaren herwaerts met de Duprsche of Keyserlijcke macht gedreyghet / eben gelijckniet de kinderen met de Bulleback verbaert soekit te maecten / ende dat om ons tot een schadelijck Contract te brengen met Spaignien / Wy hebben oock niet weynigh daer voor beducht geweest / doch die vrees afgelept ende de Stad van 's Hertogen-Bosch belegert hebbende / komt Keyser en Konings macht ons bestrijden. Sy komen ober d'Yssel op de Veluwe / terwils dat meest alle onse macht / jae oock de Heere Prince van Orangien selve / voor de voorszeyde Stadt van 's Hertogen-Bosch soo is geingageert / dat wy geen vier duysent man en hadden om haer in't belt hooft te bieden / gelijck hier vooren gesept is / eben-wel dirigeert God Almachtigh onse Saecke soo / dat den Opandt met die groote macht ons niet en kan eenige merckelijcke schade doen / ende genootsaecht is van selfs uyt ons Landt te retireren / jae God geeft ons dat wy by manier van sprecken in't gesichte van dien grooten Opandt / met een handt vol Volck / sijn aldersterckste Stadt innemen / ende alle sijn Geschut / Animonitie ende Provisie bekomen / ick laet noch staen alle die Bagagie / Roofen Bupt van 's Keyser's Leger / daer sy veel jaren ober gerooft hadden / wie en soude daer uyt nu niet besluyten / dat God de Heere ons ongetwijffelt soo wel voor des Keyser's macht sal beschermen / als hy tot noch toe voor de Spaensche macht gedaen heeft / boornamentelijck soo wy ons aen sijn H. Woordt ende waerheyt houden / ende dien volgens datmen ons niet een pdele vrees heeft verbaert gemaect.

XI.

Ten elfften. Door desen doen den Opand de Stadt van Breda

hadde belegert / soo hebben wy alle onse Vontgenoten om hulpe
 ende bystandt aengesproken die wy oock hebben vercregen / en-
 de niet kleyn en waren / maer alles heeft niet mogen baten / wy
 en hebben die Stadt niet konnen ontfetten / Onsen Oorloge die
 wy voerden om by diversie de genoemde Stadt te ontfetten / is
 mede van geen effect geweest / Ende onse principaelste aenlagen
 misluckten oock / Maer nu / wanteer wy van alle onse Vontge-
 noten of vreedende hulpe ontbloot zijn / segent God onse wapenen
 soo / dat wy de aldersterckste Stadt des Vyants belegert ende ge-
 wonnen hebben / ende gelucken onser aenlagen ooc naer wensch /
 jae boven alle hope / ende misluckt daerentegen alls des Vyants
 voornemen / daer uyt wy dan te leeren hebben / dat wy niet en
 moeten verflauwen of den moedt verloozen geven / al ist dat wy
 van byuten 's Lants geen hulpe of assistentie bekomen / maer
 dat wy kloeckmoedelyck in d'Oorloge continuerende / ende met
 alsulcke macht ons behelpende als God ons geeft / vastelijck te
 hopen hebben dat de Heere ons een genadige uytkomst sal ver-
 leenen.

XII.

Ten twaelften. Een ygelijck is genoeghsaem bekend hoe scha-
 delijck ende sorgelijck het is voor onsen Staet / ende insonder-
 heyt voor de Provincien van Zuyphen / Vrieslandt / Oberrijssel
 ende Groningen / daer den Vyandt binnen Lingen en Ringelborg
 noch sijn Garnisoen heeft leggen / Men weet wat groote somme
 van penningen hy jaerlicx uyt de genoemde Landen voor contre-
 butie treckt / Dat hy oock daer uyt dagelijcx aenlagen kan ma-
 ken op veel van onse Steden en stercke plaetsen daer ontrent ge-
 legen / Dat hy ons dien volgens daer mede op groote onkosten
 jaeght / omme alle onse Frontieren daer rontomme gestadigh
 vol garnisoen te houden / ende van alles te voorzien / ick laet noch
 staen het belet dat de commercie van onse Landen daer by heeft.
 Nu dewyle wy doo't innemen van Wesel seer bequame gele-
 gentheyt bekomen hebben / om dese twee genoemde plaetsen den
 Vyandt te ontweldigen / soo soude wy seer qualijck doen / dat wy
 die gelegentheyt niet waer en namen / ende deselve sage te bemach-
 tigen / te meer om dat de Staet deser Landen doo't veroveren van
 de genoemde plaetsen seer sal verstercken / want als dan sullen de
 Heeren

Heeren Staten Generael ende mijn Heer den Prince van Oran-
 gien / eenige duysenden Soldaten meer te velde konnen brengen
 tegen haren Vyandt / die sy nu tot bewaringe van de Frontieren
 aldaer continuelijck in garnisoen moeten houden / ende salmen
 dan alle de Frontieren van de genoemde Provincien des So-
 mers als 't Leger te velde is met Bozgerije en weynigh Solda-
 ten besetten konnen / ende sullen oock de genoemde Provincien
 als dan tot d' Oorloge meer konnen contribueren / sijnde van de
 breefe des Vyants ende hare contrebucie ontslagen / ende hare
 traftiquen ende inkomsten daer door seer vergroot / Behalven
 dat alle de Gereformeerde Kercken en Persoonen van dien / door
 de Stiften van Monster / Paternborch / en Minden / die nu in
 groote swarigheyt sitten / in goede ruste en vrede daer door oock
 sullen geraecken / het welcke wy soo veel in ons is / oock schuldig
 zijn te betrachten.

XIII.

Ten derthienden. Ende dewijse dat wy desen Sommer / als
 oock t'anderen tijden beleest ende by experientie bevonden heb-
 ben / hoe dat het niet onmogelijck voor den Vyandt en is om over
 onse Stromen en Rivieren te komen / ende dat het hemelijck is
 dat onse Provincien in't Zuyden / daer sy den meesten aenstoot
 hebben te verwachten / maer met een Rivier namelijck d'Issel
 besloten zijn / Ende wy nu God lof door d'inneminge van Wesel
 middel ende occasie bekomen hebben / omme in dien hoeck onse
 Provincien met noch een Rivier af te kuyten / ende dien volgens
 onsen Staet tegen den Vyandt volkomenlijck te verseecken /
 namelijck met de Lippe / hebbende nu tegenwoordigh Wesel /
 Lunen en Soest op ende aen de boorzeyde Rivier gelegen / die
 ons tot Frontieren konnen dienen / soo dunckt mijn onder cor-
 rectie noodigh te zijn dat wy daer nae trachten / ende de Steden
 van de Lipstadt ende Ham / twee niet heel stercke plaetsen mede
 op de Lippe gelegen / ende by den Koningh met Garnisoen beset-
 ten / sien te bekomen / om t'eenemael van de Lippe meester te zijn /
 Ende te meer behoorden wy sulcx sien te effectueren. Ten I.
 Obermits dat wy de twee boorzeyde plaetsen den Vyandt door't
 veroveren van Wesel seer bequamelijck konnen af nemen / als
 daer door genoeghsaem van de selve afgesneden zijnde. II. Dat
 wy tot

wy tot besettinge van de Steden op de Lippe gelegen / ons niet en sullen of behoeven te belasten / in't regard dat de Garnisoenen van d'Assel/ de Frontieren van Gelderlandt/ Driesslandt Groningen/ mitsgaders Emrick/ Kees/ en Wesel/ nae de veroveringe van de Steden ende Plaetsen in't boornoemde Articul genoemt/ veel konnen verlicht ende daer geleght werden. III. Om door dat middel goede Kuytery te maecten met klepne gagie / ghemerckt datse dan het heele Landt tot haer contentement open sullen hebben omme te rijden. IV. Ende boornamentlijck dient sulcx ten deser tijden noch te meer gedaen te werden / om dat den Keyser onse Provincien mede op het lijff schijnt te willen vallen/ die wy dan met de genoemde Plaetsen op de Lippe gelegen konnen stuyten/ ofte van achteren de Opvers affnijden/ soo dat hy aen onse Provincie niet sal konnen komen.

XIV.

Ten veerthienden. By de proceduren van onse Voorzaten/ konnen wy oordeelen hoe noodigh ende dienstigh dat het voorszonsen Staet is/ dat wy meester van den Kijn zijn tot Ceulen toe/ De redenen konnen ons oock daer van volkomenlijck verseeckeren / want daer mede sijn onse Provincien van Gelderlandt/ Drecht/ Driesslandt/ Overijssel ende Groningen volkomenlijck in verseeckeringe gestelt/ ende van alle breefe des Opants verlost/ Alle ordinaire Krijghs-onkosten / soo van de Fortificatien van Plaetsen/ Magazijnen / Garnisoenen / ende wat daer meer aen vast is in de genoemde Provincien meerendeels onnoodigh/ De Negocie soude daer door in dese Landen soo seer toenemen/ datmen'e qualijck soude willen gelooven / Hout tot bouwinge van Schepen / ende wat ons meer noodigh is tot vergrootinge onser Commertie / soude wy dan in abundantie konnen bekommen/ ende daer tegen wederom onse Manufacturen / Waren en Koopmanschappen in't Rijck verhandelen / ick laet noch staen/ dat d'inkomsten der Landen grootelijck daer door soude vermeerderen. Nu dewijse ons God Almachtig' t'niddel door d'inneminge van Wesel in handen gegeven heeft / omme hier toe te geraecken/ soo dunckt mijn onder correctie dat wy sulcx oock behooren te betrachten / ende dien volgens niet te rusten vooz en al eer dat wy de

wy de Steden van Berck / Orsoy / Dusselbooy / en Mullem /
aen welcke plaetsen sulcx bestaet van de Spaensche Garnisoenen
ontledicht / ende ons volck in soo veel der selver als noodicht zy
geleght hebben.

X V.

Ten vijfthienden. Den Cheur-vorst van Brandenburg daer
wy aen verbonden ende verobligeert zijn / omme hem in sijne
rechtbaerdige Actie ende pretentie tot de Landen van Gulick/
Cleve/ Berg/ Marck/ Rabensberg ende Rabensteyn te helpen/
in consideratie van 'twelcke hy oock eenige Jaren herwaerts/
een goet getal Krijghsvolck tot dienste van onse Landen heeft
onderhouden/ gelijk hy tegenwoordigh noch doet/ Deselve dan
segge ick behooren wy / als 'tmiddel daer toe dooz de veroveringe
van Wesel eerst recht bekomen hebbende / met gelegentheyt te
assisteren/ 'tzy dan tot volkomen besittinge van alle die genoemde
Landen/ ofte tot alsulck accoort met den Hertogh van Nieuborgh/
als sijne Cheurvorstelijcke Doozluchtrigheyt dienstigh ende gera-
den is aen te gaen. Nu als men de inneminge der Steden van
Lipstade/ Ham/ Orsoy/ Dusselbooy ende Mullem / waer van
hier voozen gesproken is wel examineert / soo salmen bevinden
dat sulcx oock hier toe seer grootelijcx sal dienen / waer ober wy
dan te meer beweeght hooren te werden de selve te bemachtigen/
ende hebben wy dan niet veel meer daer ober te betrachten dan
de Stadt van Gulick ende het Fort van de Papenmuts te vero-
veren/ het welcke in tijt en wijle met klepne kosten / als wy mee-
ster van den Rijn zijn tot Ceulen toe/ sullen konnen doen / wel-
verstaende hy aldien den Cheur-vorst van Brandenburg tot
geen accoort met den genoemden Hertogh van Nieuborgh wil
verstaen of geraden is in te gaen. Ende behalven dat wy onsen
Opande den Koningh van Spaignien daer mede oock grooten
afbreuck sullen doen/ De Landen van Lutsenborgh/ Limborgh/
en Namen op contrebucie stellen/ ende de Steden van Mastricht
en Namen verlossen / soo sal den voornoemden Cheur-vorst van
Brandenborgh daer nae uyt kracht van sijn accoort gehouden
zijn / eenige dupsent Soldaten tot dienste van onsen Staet te
onderhouden/ het welcke geen klepne saecke is van consideratie.

E

Ten

XVI.

Ten festhienden. Hier boozen is mentie gemaect / hoe dat in de Dorstendommen van Gulick / Cleve / Berg / ende de Graefschappen Marck / ende Ravensberg veel flozerende Kercken ende Gemeenten waren van de ware Christelijke Gereformeerde Religie / ende dat eenige drie / eenige vier en vijf duysent personen groot of sterck waren / ende meerendeels ober de festigh Jaeren langh haer openbare Predicatie gehad hadden / Oock en is niet weynigh te achten / dat op veel plaetsen van dien / de Gemeenten soo supber zijn / datter niet alleen geen Secten worden gebonden / maer oock sonderlinge geen personen van andere Religie als van de Gereformeerde Kercke / waer dooz met waerheyt mach gesept worden / dat aldaer te lande sijn rechte flozerende Christelijke Kercken. Dese Kercken nu soeckt den Hertogh van Nieuborg te verstooren / hebbende dooz alle practijcken sulcx sien te wege te brengen / ende dat niet konnende doen / heeft hy booz 't selve met geweld te effectueren / ende de Paepsche Religie daer wederom op te rechten / gelijk hy in sijn eygen Vaderlande gedaen heeft / ende heeft tot dien eynde op verscheyde plaetsen de Kercken gesloten / de Predicatie verboden / de Predicanten verjaecht ende Papiste Magistraten / Rechters / ende Officieren ingestelt / Ende dewijle God Almachtigh de Stadt van Wesel ons / gelijk als geschoncken heeft / ende dien volgens 'tmiddel / om alle de genoemde flozerende Kercken en Gemeenten by hare waerheyt ende openbare exercitie sijnes Woorts / ende heplige Sacramenten te maintineren / soo sijn wy oock schuldigh 't selve te doen / ofte wy en helpen de gaben Gods niet oprechtelijck / ende alle onse protestatie is valsch / die wy dagelijck booz God ende de Christelijke Kercke doen / dat wy de bescherminge ende voortplantinge sijner waerheyt betrachten / Ende te meer behoozden wy sulcx in recommandatie te houden / gemerckt dat den Koning van Spaignien / de Paepsche Afgoderije soo wijt en verbe maintineert als sijn wapenen repcken / gelijk wy dat sien by't exempel van Oldenzeel / daer wy moeten lijden / niet tegenstaende wy die Stadt met ons wapenen ghewonnen hebben / dat de Papisten daer binnen haer Religie openbaertelijck exerceren / om dat de Fortificatie gedemolieert zijnde / den Koningh van

van Spaignien met sijn wapenen daer binnen kan komen.

XVII.

Ten seventhienden. Ende by aldien dat wy niet blint en zijn/ ofte al willens ons ooghen buyten / soo kunnen wy seer wel sien/ dat wy dooz d'inneminge van Wesel middel ende gelegentheyt bekomen hebben/ (menschelijcker wijze gesproken) om alle de verheerde Nederlanden / ende insonderheyt die van Zabandt/ Vlaenderen en Mechelen / die met ons de naerder Onie van Drecht opgerecht ende geteekent/ oock goet ende bloet / lijf en leven by ons opgeset hebben / in weynigh tijts van de Spaensche en Paepsche slavernije te verlossen / ende neffens ons in bysheyt stellen/ want het is secker/ dat wy dooz de veroveringe van Wesel / niet alleen middel ende gelegentheyt bekomen hebben/ omme de Spaensche uyt Lingen/ Ringelborg/ Ham/ Lipstadt/ Berck/ Orsoy/ Dusseldorp/ en Mullem te doen logeren/ gelijk hier vooren aengewesen is / Maer consequentelijck oock uyt geheel Gulick/ Cleef/ Berg/ March en Ravensberg/ sijnde meest alle open of slechte Plaetsen / namentlijck uyt alle Steden ende het platte Landt van dien / in welke Landen den Koningh van Spaignien ordinarelijck sijn gediscontenteerde of langh onbetaelde trouppen is leggende / omme die aldaer buyten sijn koste te doen betalen by de Steden en Plaetsen daer de selve worden ingequartiert. Wanneer den Koningh van Spaignien nu genootsaecht wort / gelijk wy met Gods hulpe dooz d'inneminge van Wesel doen kunnen / dat hy alle de selve trouppen in sijn eygen Landen / namentlijck in de verheerde Provintien moeten logeren/ soo is daer aen niet te twiiffelen / of binnen weynigh tijts sullen alle de selve haer ouden gangh gaen / ende mutineren / gelijkmen dat dickmaels ende tot verscheyden reysen gesien heeft/ eer den Koningh van Spaignien / die middel ende gelegentheyt hadde / omme in die genoemde Landen sijn onbetaelde en insolente trouppen te quartieren / ende sal dien volgens ons middel daer dooz gebaert worden / omme met kleyne krijghsmacht en onkosten groote saecke hier in Nederlandt uyt te rechten / gelijk wy daer van de lebendige experientie hebben / ten minsten sullen wy daer dooz de gelegentheyt krijgen om twee of drie Steden / in

welcke de verlossinge van meest alle d'andere Provintien bestaet/
 te veroveren / Dit is soo secker als 'licht op den heldzen mid-
 dagh / ende behoorde wy van dese gabe Gods niet te misbruy-
 ken / maer sozghvuldelyck waer te nemen / gelijck alle Christelijc-
 ke volckeren schuldigh zijn te doen. De jalousije / haet en rijt die
 oock tusschen de Nederlanders en Spaigniaerts ober de inne-
 minge van Wesel onstaen is / sal oock niet weynigh daer toe dien-
 stigh zijn / om mede de verheerde Nederlanden haest te verlossen /
 want die brandt van twist soo groot sal worden / dat des Ko-
 ninghs saecken lichtelijck daer door in't borstel sullen loopen / ofte
 dat de Nederlanders aldaer de gantsche Regieringe in handen
 sullen nemen / ende met ons accorderen / Hier-en-boven sal oock
 niet weynigh daer toe helpen dat wy de Stadt van 's Hertogen-
 Bosch gewonnen hebben / die sy voor onwinbaer hielden / ende
 dat sy de selve niet en hebben konnen ontfetten / niet tegenstaende
 dat sy Keyserlijcke hulpe daer toe gehadt hebben / want wy nu
 eenige duysent mannen meer te velde konnen brengen als te voo-
 ren / ende dien volgens is onse macht grooter als des Koninghs /
 waer door dan oock continuele Victozien voor ons / ofte alsulcke
 desperatie onder d'andere Nederlanden staet te verhoppen / datter
 in weynigh tijts de verlossinge der selfde Provintien met Godes
 hulpe uyt sal volgen / Meer andere redenen soudemen konnen
 by brengen tot bevestingen van dit mijn seggen / maer alsoo hier
 naer sulcx bysonderlijck sal gedaen worden / dunckt my 'selfde
 onnoodigh te zijn.

XVIII.

Ten achtthienden. Ende dewijle dat het soo notoir is / dat nie-
 mant meer daer aen en behoeft te twijffelen / dat Keyserl. Maj.
 'tgansche Duytsche Rijk ons gaerne op den hals soude smijten /
 hebbende alreede een groot en machtigh Leger tot dienst van den
 Koningh van Spaignien voor een beginsel dese Somer afge-
 sonden / ende daer mede groote moetwilligheyt en wreetheyt in
 onse Provintien bedreven / van meeninge zijnde ons niet beter als
 alle andere Landen te tracteren / die hy uytgerooft / geplondert
 ende verbrandt heeft / ende de Gemeenten vernoozt / geschent /
 verjaecht en Vaeps gemaeckt / hebbende daer toe soo bequame
 Dienaers als opt eenigh Tyran gehadt heeft / Soo dunckt my
 onder

onder correctie/ dat het gantsch noodigh waer/ dat wy den booz-
 noemden Keyser niet alleen de gedane injurien nae Krijghs- ghe-
 bruyck wederom vergeldede / ende onse ghelede schade upt het
 Rijck weder haelde / Maer dat wy oock den Keyser ende 't gant-
 sche Rijck metter daet betoonde hoe qualijck dat sy gedaen heb-
 ben/ ende wat leet dat wy haer oock doen konnen/ om haer alsoo
 tot een afschrick te brengen van den Koningh van Spaignien
 meer tegens ons niet haer Legers te assisteren/ mitsgaders goede
 nae-buurschap/ ende oprechte neutraliteyt met ons te houden als
 booz desen / Welcke wy nu seer bequamelijck door dese verobe-
 ringe van Wesel kunnen doen / want wy hebben nu de gelegent-
 heyt soo't ons gelieft / om upt Soest / dat wy nu maintineren
 kunnen / een groot deel van Dupeschlandt af te branden of te
 brantschatten / ende voort's 't heele Rijck in trouble te stellen / ja
 alsulcke brantschat daer npt te trecken / dat suffisant sal zijn om
 elken dupsent man continuelijck te betalen / sonder dat de Keyser
 ons daer tegen 't minste leet niet en kan doen / soo lange wy de
 boozsepde Stadt Soest/ als oock Wesel wel bewaren/ om 't welc-
 ke dan te prebenieren/ als oock om ons in gestadige vreesse te hou-
 den/ de Keyser by alle middelen tracht meester van Soest te zijn/
 onne aldaer eenighe Regimenten volcr binnen te leggen / als
 zijnde daer toe seer bequaem ende suffisant

XIX.

Ten negenthienden. Ende considererende de droebighe stande
 van sijn Majesteit van Bohemen ende sijne Vrienden / in de
 welcke sy ober de bebozderinge van de Algemeene welbaert ende
 uptbreypdinge der ware Christelijcke Religie geraecht zijn / De
 groote en meenighbuldighe assistentien en diensten die sy ende
 hare Boozsaten ons gedaen hebben/ ende de jammerlijcke Staet
 van Godes Kercke in Bohemen/ Slesien/ Morabien/ Ober en
 Neder Pals / Hessen en andere Landen / mitsgaders onse schul-
 dige plicht in't regard van alle soodanige Princen / Heeren / en
 Kercken/ booznamentlijck sijnde onse Vontgenoten / soo dunckt
 my dat wy schuldigh zijn/ de wijse God Almachtigh 't middel ons
 daer toe heeft gegeven/ de goede handt daer aen te houden / ende
 dien volgens mede te helpen betrachten / oock daer toe ons volck

en middelen te leenen/ ten eynde/ dat de genoemde Konincklijcke
 Majestejt ende sijne Vrienden aen hare Erklanden wederom
 mogen geraecken / die haer tegen alle recht en reden zijn afgeno-
 men / ende dat alle de genoemde Kercken wederom in haer voo-
 rige ruste gestelt mogen werden. Het welcke nu door de Maje-
 stejten van Franckrijck/ Engelandt/ Denemarcken ende ande-
 re hare Vontgenoten met onse assistentie seer bequamelijck door
 de veroveringe van Wesel kan geschieden / ofte oock wel ter gele-
 gentheyt alleen met onse assistentie / gemerckt dat sijn Majestejt
 voorsz. daer mede of wy in sijnen Naem/ (eben gelijck Spinola
 de Pals/ ende Cuculi Amersfoort heeft ingenomen) de Stiften
 van Munster / Westfalen en Paterboorn konnen bemachtigen/
 ende de Stiften Ceulen en Mentz bantschatten / ofte op concre-
 butie stellen/ ende consequentelijck gansch Duytslandt met klep-
 ne kosten in troubel houden / waer upt menschelijcker wijze ge-
 sproken / in korten tijt alsulcke veranderinge int Rijck sal vol-
 gen / of dat sijn Majestejt van Bohemen met de wapenen sijn
 verlooren Landen wederom sal bemachten / ofte dat hy den Key-
 ser sal disponeren hem sijne voorsz. Landen goetwilligh te resti-
 tueren/ Sod wy nu by God / ende de gantsche Werelt voor die
 willen geachte zijn/ gelijck wy voorgeben te zijn / die hare Vrien-
 den en Vontgenoten alle mogelicke assistentie doen/ die geen gele-
 gentheyt daer toe versuymen/ die alle goede diensten soecken met
 gelijcke diensten te vergelden / ende de voortplantinghe der ware
 Christelijcke Gereformeerde Religie bebozderen / soo en konnen
 wy niet minder doen/ dan sijne voorsz. Konincklijcke Majestejt
 van Bohemen / sijne Vrienden ende de genoemde Kercken onse
 behulpende handt te bieden.

XX.

Ten twintighsten. Synelijck ende ten laetsten/ hebben wy upt
 dese haestige ende rassche inneminge/ ende verlossinge der Stadt
 Wesel tot onser leeringe waer te nemen. Ten eersten. Dat wy
 goede sorge moeten dragen om de selve wel te bewaren / op dat
 wyse niet wederom en verliesen gelijck wyse gewonnen hebben/
 want den Vpandt niet laten sal dagelijcx sulcx te practiseren / in't
 regard dat hem soo veel daer aen gelegen is. Ten tweeden. Dat
 wy ins-

wy insgelijck op alle onse Frontieren goede en naerstige sozge
 moeten draghen / op dat den Vpandt ons van ghelijcke by sur-
 prinsse eenighe van onse Frontier-steden niet of en neemt / en-
 de alsoo onse Staet in swarigheyt brenghet. Ten derden. Dat
 wy tot dien eynde onse Frontieren dienen te boozsien met sozge-
 buldighe naerstige en ghetrouwe Dienaers / haer op kriegs-
 saecken wel verstaende / die oock de Religie en Vaderlandt
 lief hebben / ende de welbaert van dien in alle haer Actien
 soecken te bebozderen. Ten vierden. Dat wy onse Frontie-
 ren soo dienen te boozsien / dat die niet lichtelijcke by surprinsse
 zijn in te nemen / als mede dat wy die met behoorlijck Garnisoen
 alzeit beset moeten houden / ende sozgbuldelijck dat doen wa-
 ken / hoe wijt of hoe verde oock den Vpandt van de handt
 schijnt te wesen / om den Vpandt daer door alle occasie te be-
 nemen / aenlagghen op eenighe van de selve te maecten. Ten
 vijfden. De Gouverneurs en Commandeurs van onse Fron-
 tieren / dienen oock goede intelligentie te houden / watter ten
 platte Landen rontom van hare Garnisoenen soo wel by nacht
 als daegh omme gaet / omme daer door alle aenlagghen des
 Vpants boozen te komen / of op haer hoede te zijn. Ten ses-
 sten. Dat wy in desen goeden yver behoorden te continue-
 ren / ende dien volghens ghestadigh besich te zijn / om meer
 Steden en Plaetsen by verrassinghe den Vpande af te ne-
 men / want op die manier wert by ons tijt gewonnen / volck /
 gelt en moeyte gespaert / den Vpandt ypt sijn sprongh geset /
 ende in confusie en twijffelachtigheyt ghebracht van sijn ey-
 ghen Staet / en krijgen wy daer door occasie en lust om wat
 bysonders op den Vpandt ypt te rechten. Ten sevensten. Dee-
 le personen die alsulcke aenlagghen maecten / helpen maecten
 ofte haer in alsulcke saecken laten ghebruycken / behooren wy
 rijckelijck te recompenseren soo met Staet als Beneficien / om
 alsoo meer en meer daer door de vrome herten op te wecken /
 dierghelijcke aenlagghen te practiseren ende in't werck te leg-
 gen. Ten achtsten. Dat wy op onse Frontieren ons soo seer
 niet en moeten verlaten / als wy tot noch toe ghedaen heb-
 ben / want wat den Vpandt gheschiet is / kan ons gheschie-
 den / wat haer ghebeurt is / kan ons ghebeuren / Ende be-
 hooren

hoozen wy dien volghens daer nae te trachten dat wy wat meer
 Plaetsen buyten onse Frontieren machtigh waren/ ofte dobbelde
 Frontieren hadden/ op dat/ oft den Vpandt ons d'eerste by ver-
 rassinge af quam te nemen / dat wy eben wel gesloten blijen.
 Ten negensten. Die van Amsterdam dienen oock haren Stade
 aen de Zuyt-zijde / gelijk aen de Noort-zijde te sluyten / ende
 tot Iaphannis op den Dijk een goet Blockhuys of Fort te leg-
 gen. Ten thienden. De Gribbe by Wageninge dient oock op-
 gemaeckt / ende Amerzfoort wat beter gefortificeert te zijn / om
 oft quam twelck nu in weynigh Jaren al te mael gheschiet is/
 namentlijck dat den Vpandt op de Veluwe quam / dat wy in't
 alderminste niet en hebben te vreesen.

Hier hebt ghy dan Gerwaerde Vrienden en beminde Lesers/
 een klepne beschrijvinghe van de groote Victorie / die God Al-
 machtigh ons desen Sommer nae sijn onuytsprekelijcke goetheyt
 ende genade heeft verleent / van de welcke sal gesproken worden
 soo lange de Werelt sal staen/ De redenen waer inne de selve be-
 staet / hebbe ick soo kort verhaelt als mijn mogelijk was / ende
 dat om lauckheyt te schoutwen/ daer ick weet uwe E. E. ende D.
 L. geen vriende van en zijt / niet te min verhope ick dat ick de
 waerheyt getrefte / weynigh vergeten ende uwe E. E. en D. L.
 gecontenteert hebbe. Alles konde wel met meerder eloquentie
 ende cierlijckheyt opgezonden zijn geworden / maer dewijle ick
 van konstigh en aerdigh sprecken geen professie en maecte / soo
 laet ick dat vooz de Poeten / tis my genoech dat ick de waerheyt
 in eenbuldigheyt te kenne geve/ Ick bidde u dan alle gelijckelijck
 ende een yder in't bysonder / dat ghy soo wel de Gheestelijcke als
 Poetique Considerationen / by my hier kortelijck aengheroert/
 vooz soo veel in u is wilt observeren / ende sulcx oock aen anderen
 recommanderen / op dat wy alsoo vooz God ende de gheheele
 Werelt vooz een oprecht danckbaer Volck gerekent mogen wer-
 den/ die Gods gaven erkennen ende de selve behoorzlijck weten te
 gebruycken / Waer mede dat wy dan de straffe Godes ende den
 spot onser Vpanden sullen voozkomen / die ons anders soo wy
 ondankbaer zijn/ ende dese gabe Gods misbruycken seckerlijck
 sal op't hooft vallen. Ende vaert wel.

FINIS.